

Az óvantag.*

A baromfin élőködik nálunk egy állatka, melyet a nép vidékenként *baromfi-poloskának*, *tyúkpoloskának*, *vakletűnek* és *zsindelyletűnek*, *csimaznak* és *tyúkkullancsnak*, de legtöbbször *óvantag*-nak nevez. Ez az élősdí az atkákhoz (*Acarida*) tartozik; s eddig csak arról volt ismeretes, hogy külföldön a galambokat, kivált a fiatalokat annyira bántja, hogy e miatt a galambtenyésztés egyes galambházakban teljesen lehetlenné vált. Nálunk azonban ez a kártétele — egy esetet leszámítva, az eddigi tapasztalatok szerint — jelentéktelen, ellenben többi házi szárnyasainkban, nevezetesen a tyúkokban és libákban okozott kár néha olyan nagy, hogy miatta a meglepett aprómarha több háznál a szó teljes értelmében kipusztult.

Az *óvantag* (*Argas reflexus* Latr.) *külső* tekintetben igen hasonlít a közönséges ágyi poloskához (*Cimex lectularius* Latr.). Az *óvantag* ugyanis majdnem olyan természetű, olyan színű, lapos testű, és némileg olyan nagyságú éjjeli állat mint a poloska, de lényegében nagyon is különbözik tőle. Miként a rajzon látható, a kifejődött *óvantag* — mint minden atka — nyolczlábú (a poloska mindig csak hatlábú), egész teste paizsalakú és egy darabból áll, a melyen a külön fejnek nyoma sem látható,

* Előadta a szerző az állattani szakosztálynak 1898. évi januárius 8-ikán tartott ülésén.

holott a poloskának a teste olyan tagolt, mint a többi rovaré, tehát a fej és a többi részek már szabad szemmel is megkülönböztethetők rajta.

Az *óvantag* — kivált ha hosszú ideig koplalt — igen lapos testű, majdnem kerület alakú és elül keskenyebb, hátul valamivel szélesebb természetű állat (lásd az ábrán *A-t*). Kinőtt példányok hossza 8—9, sőt 10 milliméter, szélessége 5—6 milliméter; hímjé mindig nagyobb a nősténynél. Háta csupasz, de bőrén szanaszét kis tűszúrásnyi pontok és ezek között nagyobb, de gyéribben előforduló kerekded bemélyedések láthatók. Teste széle, mely keskeny karima alakjára kissé felhajlik, nem egyenes, hanem apró bevágásokkal van beszegve. Ugyanilyen lapos az alsó fele is; itt a négy pár lába teste elején van elhelyezve és olyan hosszú, hogy a test alól mindig kilátszik. A lábak előtt van a szívó és szűrő szájszerkezet. Az *óvantag* színe attól függ, hogy tele van-e áldozata vérevel, vagy nincs. Ha már teleszívódott, akkor sötét vörhenyesbarna és csak a testszéle, lába és tapogatója szennyes-fehér (néha kissé vörhenyes) színű; ha pedig már egy keveset (pl. 3—4 hónapig) koplalt, világosabb színű és hátán a szennyes-fehér színű alapról csak a szabálytalan elágazó belső részek barna rajza rí le (ezt ábrázolja a rajz is *A-n*), ellenben 1—2 évi koplalás után az atka majdnem egészen szennyes-fehér színű.

Azonkívül említést érdemel az is, hogy az élő állat felszine mindig hamvasnak, porosnak látszik.

Az óvantagot a galambházakban Francia- és Olaszországban már régen ismerik; Németországban (Westfáliában) csak 1859-ben találták. Magyarországon, úgy látszik, már szintén ez utóbbi idő óta fordul elő, de biztos tudomásunk csak 1875. óta van, a midőn Kolozsvárott galambbúgos helyeken találták; majd újra 1887-ben, a mikor Nagy-Kun-Szolnok, és két évvel később, midőn Hajdu vármegyében állapították meg. Az ezóta köztudomásúvá vált adatokból következtetve, ez az atka előfordul az országnak majdnem egész közép-ső részén, de nem annyira a galambokon vagy a galambházakban (ezekről panasz nem hallatszott), hanem a tyúk-ólakban.*

Magyarországon az óvantag ellepi az egész baromfiólat, még pedig úgy belülről, mint kívülről; benne él és szaporodik annyira, hogy az ólnak egyetlen egy része sem tiszta ettől az atkától. A fal minden repedése, a téglák, válygok, kövek vagy léczek hézagai, a falon az elváló mészkeg, vakolat, gerendák és deszkák hasadécai, a tetőnek egymásra boruló zsindele között támadó rések, a gerendákra rászegezett deszkák és léczek bármely keskeny közei mind megannyi alkalmas hely arra, hogy az óvantag ott nappalra meghúzódhassék. A kisebb résekben, pl. az elváló mészréteg alatt, csak 3—4, vagy valamivel több akad belőle, a nagyobb repedésekben felhalmozódhat annyira, hogy az egymás hátán szorongó és különböző nagy-

ságú atkák négy-öt decziméter hosszú és egy decziméter magas csoportokba verődnek össze és ott vesztegelnek mozdulatlanul egész nap. Az így tömegesen összehúzódott atkára igen találó a *zsindeletű* név, mert az állatok lapos teste csakugyan úgy borul egymásra, mint a háztető zsindele. E név azonban, mely, úgy látszik, Hevesben igen gyakori és népies, eredhet az atka egyik tartózkodása helyétől is, a mennyiben megtalálható, mint elébb említettük, a baromfiólat fedő *zsindeletűben* is. Hogy tehát valamely baromfiólatban az ól nagyságához képest az óvantag százezer és millió számra előfordulhat, abban a mondottak után nincsen semmi túlzás.

A baromfit csak éjjel támadja meg, még pedig egy-egy tyúkra felmászkodhat 40—50 drb. atka, hogy azután áldozata vérért a nyak és begy táján kiszívja. E vérszívás, illetőleg véresztés olyan nagy, hogy a megtámadott állat másnap nem bír lábra kelni. Egy esetben az 1897. évi nyáron 11 egészen kifejődött erős, már metszeni való liba közül, melyet az illető tulajdonos idegenektől vásárolt és óvantagos ólba zárt, az óvantag egyetlen egy éjjelen át hetet annyira meggyöngített, hogy másnap nem birt lábra állani és hét napig tartott, míg parazitájától megszabadulva, jó táplálékkal és különös gondozással annyira magához jött, hogy a maga lábán járhatott.

Ha most az ilyen véresztés gyakran ismétlődik, vagy, ha az állat fiatal, vagy gyenge, keves gondozásban és rossz táplálékban részesül, csak természetes, hogy el kell pusztulnia.

Nappalra a felnőtt óvantag a megtámadott állatokról ismét levándorol és elbujik; innen van, hogy az óvantag bántalmái miatt betegeskedő baromfin jól kifejlett (nyolcz lábú) óvantagot csak nagy ritkán lehet találni; fejletlen (hat lábú lárvát) vagy kifejődött kis (más-

* Észak-Amerikában az *Argas reflexus* csakis galambdúcban él és a galambot bántja; ellenben az *Argas americanus* Pack. csakis az aprómarhán él. Osborn H., Insects affecting domestic animals. Washington, 1896. 256. l.

fél milliméteres nyolcz lábú) atkát már gyakrabban; a lárva azonban olyan kicsi (fél milliméternél valamivel hosszabb, pontosan megmérve 0·6—1·5 mm hosszú), hogy az ember legtöbbször csak porszemnek és nem állatnak nézné.

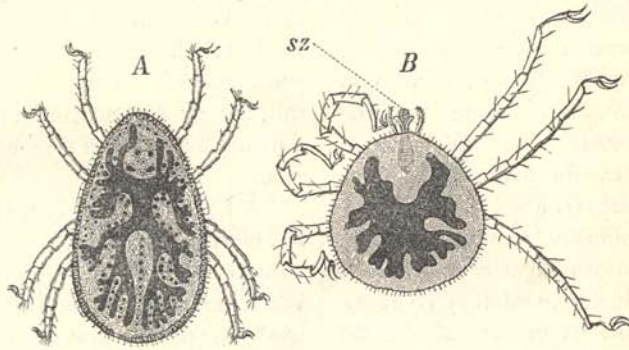
Hogy egy-egy óvantag a baromfiból mennyi vért szívhat, könnyű megítélni abból, hogy a kikoplalt óvantag teste majdnem papirosvékonyágú, a vérrel teleszívódott állat pedig egy fél babszem vastagságúvá dagad.

Az óvantag megtámadhatja a galambot, tyúkot, libát, kacsát, pulykát, sőt állítólag a sertést is. Ez utóbbi eset azon-

ban kivételes; az óvantag valószínűleg csak azért vándorolt át a sertésre, mert a sertés- és baromfiól össze volt építve s az óvantag az utóbbiban már igen elszaporodott.

Az óvantagnak kártétele rendszeren csak nyáron tart, de meleg baromfiólakban többé-kevésbé télen is; télire félrehúzódik és mozdulatlanul vesztegel. Teelöre nem keres védett, meleg helyet; mert kitelelhet bárhol, a hol nedvesség közvetlenül nem éri; a fagyot, legyen bármilyen erős, föl sem veszi.

A nyári tartózkodás helye egyúttal a szaporodás helye is: az elrejtett sötét

Az óvantag (*Argas reflexus* Latr.). A. Kifejlődött óvantag, mely mintegy félévig koplalt (négyzszeres nagyítás); B. Óvantag-lárva (negyvenszeres nagyítás).

hasadékokban rakja le petéjét s ugyanott kelnek ki a lárvák is. Az óvantag lárvának (l. az ábrán B-t) teste inkább kerekded és csak hat lába van, mely az állat fiatal korában a kis testhez viszonyítva feltűnően hosszúnak látszik; szájrészei túlnyúlnak a testen és előre irányulnak (ugyanott *sz*-nél). A lárva szenyves-fehéres színű (fehérebb az öreg óvantag világos színű részeinél) és csak hátán van egy-két sötétlő folt. Hosszúsága 0·6—1·5 milliméter között változhatnak.

Ez a lárva is csak úgy bántja a baromfit, mint a teljesen kinőtt vagy — tekintve, hogy igen parányi s alig

észrevehető — talán még nagyobb mértékben. Több vedlés után átalakul kiérett atkává; mikor testi nagysága elérte az 1·4—1·6 milliméter hosszúságot, már legtöbbször nyolcz lábú; szájszerve hátrafelé csúszik, teste meghosszabbul és — habár még kisebb — hasonlóvá válik a megnőtt óvantaghoz. Az így átalakult óvantag még mindig igen kis termetű, másfél milliméternél valamivel rövidebb (1·4 milliméter). Ezután még többször vedlik, de nem alakul át többé s ez a nimfa-kora, mely némileg a rovarok báb-korszakára emlékeztet. Végre, ha már 6—7 milliméter nagyra nőtt, akkor érett ivarú és szapo-

rodik. A szaporodás ideje nincs határozott időhöz kötve: mindegyik akkor fog hozzá, mikor kellőképpen kifejlődött. Innen van, hogy egy-egy óvantagcsoportban a lárvától (tehát 0.6 milliméteres állattól) kezdve ott találhatjuk a fejlődésnek minden egyes alakját.

Hogy az óvantag milyen hosszú ideig él, még pontosan nem tudjuk, a mennyiben pontos megfigyelése az állat rejtett életmódja miatt majdnem lehetetlen; de, *hogy életszaka több évre terjed, az már kétségtelen*. Mert fogva és koplaltatva tartott több óvantag két évig is elélt s még akkor is volt annyi ereje, hogy fogságából megszökhessek. Egy ázsiai rokonfajról, a *perzsa óvantagról* (*Argas persicus*-ról) bizonyosan tudjuk, hogy négy évig is elkoplál, és annyira meglaposodik, hogy szinte papirosvékonyságúvá válik. A mi óvantagunkról (az *Argas reflexus*-ról) pedig egy francia galambtenyésztő (Kawalerski) azt állítja, hogy mintegy 10 évig is élélhet, legalább 6 élő óvantagot olyan galambházban is talált, a mely mintegy 10 év óta egészen el volt hagyatva s abban élő baromfi ez idő alatt nem fordult meg. Természetes, hogy koplaltatás alatt itt csak az állati (vagy emberi) élő vérnek nélkülözését kell értenünk, mert, hogy a szabadban élő óvantag ideig-óráig valamely más anyaggal is táplálkozik (pl. hogy a baromfiólnak esőtől megázott fás részein szívogathat), az bizonyos.*

Ez állatok életmódjánál még egy más körülményt is figyelembe kell vennünk. Az óvantag megtámadhatja az embert is. Ez az eset azonban nem rendes, mert csak akkor és olyan helyeken következik be, a hol az *Argas* elszaporodása következtében a baromfi- (vagy galamb-)

* Az 1897. novemberében elzárt óvantagok egy része még 1898. októberében is él, jóllehet igen száraz helyen és teljesen elzárt üvegben vannak.

tenyésztést abbahagyták, s a hol az ilyen elhagyott baromfitenyésztő hely szoros összeköttetésben volt a lakó-, kivált hálóhelyiségekkel, melyekbe az elszéledő óvantagok behúzódtak s ott az éjjel alvó embereket (leginkább gyerekeket) lábon vagy kézen megszurttak. A szúrás erős viszketéssel jár, mely azonban nemcsak a szúrás helyén, például a kézen, hanem az erek mentén a felkaron fel egészen a vállig érezhető. Egy német orvos (Dr. B o s c h u l t e) közli, hogy őt 1859-ben a kezén egy *Argas* megszurta s ott majdnem egy fél óráig (27 percig) szívogatott, miközben kis babszem nagyságúvá dagadt. A csipés helyén az illető orvos kezén még 1879-ben is, tehát 20 év múlva, egy kis, három milliméter magas szemölcs volt; e szemölcs körül mintegy 8 czentiméteres kerületben a lefolyt húsz év alatt még más 12 kisebb szemölcs fejlődött.

A kolozsvári eset szintén azért tünt föl, mert az óvantag ott is egy családot bántott. Kolozsvárt — mint ezen nevezetes eset ismertetője, Dezső Béla írta* — szintén olyan házakban fordult elő, a hol galambot tartottak. Jelen esetben a csipés helye »udvartalan piros pontnak mutatkozott, erős viszketést okozott, különösen a felületi vénák mentén, kevésbbé a sebhelyen magán. Így például az ujjak között ejtett szúrás a keresztájig s a hátgerincz mentén okozott kiállhatatlan viszketést; a viszketés tovább terjedt, a vénák környéke meggyuladott, különösen a gyermekeken, kik már reggelig a szúrás után jelentékeny gyuladást kaptak. Egy 4—5 éves leánykának a kezén, kezizületén és az alkarján hólyagos daganatok keletkeztek, olyformán, mint az égési sebek.

* Dezső Béla, Apró állattani közlemények. Kolozsvári Orvos-természettudományi Értesítő. II. évf. 1877. okt. 26-ikán. Kolozsvár 1877. p. 29—30.

Ily hólyagok keletkeztek különösen a nő mellén s a viszketés 8 napig tartott.«

A nálunk előforduló óvantagnak az emberen való illetén szúrása — ismételjük — ritka dolog; ellenben az elébb említett perzsa óvantag, mely Perzsiában és Egyiptomban honos, igen hirhadt eme tulajdonságáról, a mennyiben megesett már, hogy e parazita tömeges elszaporodásával egyes falvak összes népe kénytelen volt eddigi lakóhelyét elhagyni, kivándorolni és más helyen letelepedni. Sőt Dupré 1809-ben azt írta, hogy ez az állat halált is okozhat.* Ez a perzsa óvantag épen olyan természetű, mint a világ minden sarkán honos ágyi poloska, mert szintén éjjel zavarja az alvókat és nappalra elrejtőzködik.

Az óvantag tehát igen veszedelmes ellensége a baromfiaknak és feltétlenül megkiváncsít, hogy az ellene való védekezés, mely az állat különös életmódja miatt bizonyára nehéz, teljes odaadással és állandó kitartással történjék.

A mit ellene tenni lehet, az a következőkből áll.

Az óvantagtól megfertőzött baromfiólat alaposan kitakarítani az atka rendkívül szívóssága miatt majdnem a lehetetlenséggel határos, mert a milyen nagy koplaló, épen olyan nagy ellenálló erejű a különféle mérgek iránt is. S nagy ellenálló erejének kedvez az is, hogy olyan helyeken (léghijasan el nem zárható helyiségben) él, a hol pl. a gáz vagy gőz alakjában alkalmazható szer gyorsan elillan s ölü hatását az állatra kevésbé, vagy egyáltalán nem fejt ki.

Igy gyakorlati kísérletekből tudjuk, hogy a zárt helyiségben (baromfi-tenyésztésre használt szobában), melynek minden kijárata, a mennyire ilyen helyiségben csak lehetséges, agyaggal és

egyéb ragadó anyaggal be volt tapasztva és tömve, a legerősebb kén-gáznak (kéndioxidnak), széndiszulfidnak, chlörgáznak, kénhidrogénnek, mely az élő állati szerveket mind rombolja, az óvantagra csekély, vagy, gyakorlati szempontból véve, semmi eredménye sem volt, mert az atkák legnagyobb része e szerek alkalmazása után is életben maradt. Ilyen jelentéktelen hatása volt a szublimátoldatnak és a rovarpor- (pyrethrumpor-) kivonatnak is. Hasonlóképen célra nem vezetett a baromfiól kiforrázása sem: az atkáknak az a kis része, melyet a forró víz közvetlenül ért, elpusztult, de a jól elrejtőzött többi nagy tömeg épségben maradt.

Hogy az óvantagnak kikoplatatása célra nem vezet, az elébb mondottakból kitűnik, mert gyakorlati kísérletekből tudjuk, hogy az olyan baromfiólatokban, melyekbe aprómarhát éveken át nem zártak, óvantag még évek múlva is bőven akadt.

S e szerint ott, a hol az óvantag már elszaporodott, a baj ellen más orvoslás nincs, mint a fertőzött ólat földig lerombolni s minden részét úgy megsemmisíteni, hogy vele pusztuljon az atka is. Az ilyen baromfiól lerombolására legalkalmasabb idő a tél, mikor a hó leesett. A fás részeket óvatosan szét kell szedni, hogy bontás közben az atka szanaszét ne hányódjék és azután a szétbontott részeket nyílt és tűzveszélytől ment helyen utolsó darabig el kell hamvasztani. Ugyane tűzbe kell dobni esetleg az ól falának tégláit is: hadd pusztuljon el a rajtuk levő óvantag. A tűzből kikerült és óvantagtól megtisztított téglát újabb építkezésre ismét fel lehet használni. A falnak többi részét, agyagot, vakolatot legjobb összeszedni és valamely vizes gödörbe vagy mocsárba sülyeszteni.

* Dupré, Voyage en Perse fait dans les années 1807—1809. Paris 1809. Tom. II. p. 324.

Ha az ól egészen fából való, az említett módon el kell égetni az egészet. Ellenben ha tyúkölnak a ház padlását használják, ott nem lehet mást tenni, mint a baromfinak más helyet keresni, a házpadlást gyakran tisztogatni és vigyázni, hogy a koplaló atka idővel a ház belsejébe, a szobába, vagy az új baromfiólba ne húzódjék.

A baromfiól lebontása után azt a területet, a melyen az ól épült, illetőleg a melyre az óvantag az ól lebontása közben szétperegetett, legalább 30—40 cm-nyire fel kell forgatni és azután jól megsulykolni, hogy a földbe kerülő atkák ki ne mászhassanak.

Nagyobb baromfi-ólaból, a melyek lebontása igen költséges volna, vagy ha más épület lebontását is szükségessé, tenné, a fás részeket (tetőt, boltozator, deszkapadlót, ajtót) szintén a fenti módon kell eltávolítani s a falakról a vakolatot kívül és belül leszedetni, eltávolítani, a falból az óvantagot, a mennyre lehet, kikapartatni, lesepertetni és elégetni, a falakat újra, esetleg cement-mésszel bevakoltatni, hogy a vakolat alá kerülő atkák ki ne szabadulhassanak többé s az egészre — ha lehet — új tetőt adni. Ilyen helyen azonban mindig figyelni kell az óvantagra, mert a nagy takarítás ellenére egy-két atka, kivált a parányijából mégis ott rekedhet és újabb veszedelemnek okozója lehet.

Ez minden esetre költséges eljárás; de, tekintve az óvantag veszélyes voltát, különös életmódját és szívósságát, más-ként alig férhetünk hozzá.

Új baromfiól készítésekor pedig arra kell figyelni, hogy maga az ól, miként a benne tanyázó baromfi mindig tiszta legyen.

A mi a baromfit illeti, itt következőkre kell figyelni. Olyan baromfit, mely atkás ólból vagy ismeretlen helyről származik, az új baromfiólba mindaddig

nem szabad beereszteni, míg nem vagyunk bizonyosak a felől, hogy ez a baromfi csakugyan tiszta. Minthogy azonban a baromfin az óvantag kisebb alakjait szabad szemmel nem lehet meg-látni, szükséges, hogy a kétes tisztaságú aprómarhát elébb két-három hétig el-különítsük, az alább közölt módon he-tenként egyszer fertőtlenítsük és külön ketreczben tartsuk: ha ez idő után a baromfin semmi különös nem mutat-kozik s ha éjjelenként nem riadoz, akkor beeresztendő az új baromfiólba.

Azután súlyt kell helyezni arra is, hogy a baromfiól közelében vagy éppen felette galambház (galambdúc) ne legyen, mert a galambok is szenvednek ettől az atkától s legtöbbször ők azok, melyek a fiatal óvantagot 50—60 számra hurczolhatják el egyik helyről a másikra.

Vannak galambtenyésztők, a kik az óvantag terjesztésével az eresz alatt fészkelő házi fecskét vádolják: így Kawalerski, francia galambtenyésztő az óvantagnak behurczolását határozottan a fecskéknek tulajdonítja. Lehetetlenség nincs benne, ha tudjuk, hogy az óvantag éppen az említett Kawalerski-nél a galambtenyésztés megszűnése után behatolt a szobába és rávetette magát az ott levő kanári madarakra, melyekből három darab elpusztult, mielőtt a tenyésztő észre vette volna, hogy mi baj van az egyre betegedő apró énekes madarak között.

Ezek után szemmel kell tartani a fecskét is és leszoktatni arról, hogy a baromfiól táján fészkeljen.

A mi végül magát az ellepett baromfit illeti, megtisztítására, fertőtlenítésére nézve szolgáljon útmutatóul a következő:

Az óvantagtól meglepett vagy gyanús baromfi egész testét (begye táját, nyakát s a szárnyak alatti részét külö-

nösen) be kell kenni valamely tiszta (repcze-, napraforgó-, vagy fa-) olajjal vagy tiszta *petróleummal*, *terpentinszesszel*, tiszta zsírral vagy tejföllel. Némely helyen ezekhez az anyagokhoz paprikát, sórt vagy hamut is hozzá kevernek, de az fölösleges, mert az ölő erő nem az utóbb említett anyagokban, hanem az olajos-zsíros testekben rejlik. Ölő hatásuk következőkben nyilvánul. Ezek az atkák ugyanis a testöket takaró bőrnek azon apró résein (stigmata) lélekeznek, a melyek a *bőr felületén* több helyen vannak. Az atkára rákent zsír tehát eme lélekző résekbe hatol, azt betömi s ezzel az atkát valósággal megfojtja. S a réseknek ez a betömése annál alaposabb és jobb, minél jobban és könnyebben terjed a bemázolt állat testén az illető anyag. E szerint az igen híg és könnyen folyó terpentinszesz, petróleum, növényi olaj sokkal alkalmasabb az óvantag irtására, mint a sűrűbb zsír. Azután, minthogy a petróleum, terpentinszesz az olajnál s a többi zsíroknál gyorsabban párolog, azaz gyorsabban illan el, a vele bekent baromfi hamarébb tisztulhat meg attól a piszoktól, a mely az ilyen kenégetéssel együtt jár, a mennyiben a baromfi zsíros tollazatához sok por és más piszok is tapad, a mi az állat egészségére szintén nem közönyös.

Az idegenből kerülő baromfit a rendes ölba való beeresztés előtt *előbb mindig* fertőtleníteni kell; ellenben a saját tenyésztésűt csak akkor, a mikor külsejével vagy magaviseletével (pl. feltűnő soványodásával, szokatlan gubbaszkodásával, éjjel gyakori riadozásával), azt a gyanut kelti, hogy az óvantag bántja. Ez a fertőtlenítés azonban, ha az öl már óvantagos, soha sem lehet teljesen kielé-

gítő s azért a fősúlyt mindig az öl tökéletes tisztaságára kell helyeznünk.

A mi a beteg baromfit illeti, talán mondanom se kell, hogy jó ápolására, etetésére, itatására a fertőtlenítés alatt és teljes megtisztogatására a fertőtlenítés után különös gondot kell fordítani.

A mondottakon kívül azonban még egy más körülményt is figyelembe kell venni.

Mai nap, midőn a baromfi már jelentékeny kereskedelmi cikk, nagy gondot kell fordítani arra is, hogy az óvantagot a baromfinak piacra szállításra használt tyukász-kosarakkal be ne hurczoljuk. Mert a piacra vitt s éjjelen át egymás mellé állított tyúkkosarakon az óvantag egészen akadálytalanul mászkálhat s átvándorol egyikről a másikra; vagy ha a fertőzött baromfiról lehúzódot, vagy leesett s a piacra egy pár napig ott maradt, megint felkapaszkodhatik az olyan kosárra, a mely tiszta s a kosár illető tulajdonosa semmi rosszat sem sejtve, az óvantagot maga hurczolja a házába.

E szerint tehát a piacról haza kerülő kosarat soha sem szabad a baromfiólhoz közel vagy olyan helyre állítani, a hol a baromfi tanyáz; legjobb még a piacon jól kirázni, kitisztítani s haza érkezve, ezen felül még alaposan le is forrázni.

Összegezve a mondottakat, kitűnik, hogy az óvantag a baromfinak igen veszélyes parazitája, és hogy az ellene való védekezésnek, ha azt akarjuk, hogy sikeres legyen, bizony alaposnak kell lennie; ez utóbbi elég ok legyen arra, hogy behurczolásától minden baromfitenyésztő óvakodjék s ha már egyszer nála van, gyökeres kiirtásától még nagyobb anyagi áldozatok árán se idegenkedjék.

JABLONOWSKI JÓZSEF.